

PROF. DR. OSMAN NEDİM TUNA

HAYATI

1 Ocak 1923'te Düzce'de doğdu. İstanbul Kabataş Erkek Lisesi Fen kolundan mezun oldu (1941). 1941 yılında İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi Kimya Mühendisliği bölümüne girdi. Bu bölümde öğrenim gördüğü yıllarda, Edebiyat Fakültesi Türkoloji bölümünde Prof.Dr. Reşit Rahmeti Arat'ın bir dersini dinledi. O ders kendisini çok etkiledi ve Türkoloji öğrenimi görmeye karar verdi. 1950 yılında Mukayeseli Türk Dili alanında "Orhon Yazıtlarının İmla Kaideleri ve Fonolojisi" (XVII+459 s.) adlı tezini savunarak Türkoloji bölümünden diplomasını aldı.



1952'de askerliğini yaptı. 1953'ten 1959'a kadar Bayındırlık ve Sanayi Bakanlıklarında devlet hizmetinde bulundu. 1959-1961' de **Türk Dil Kurumu**'nda uzman, 1961- 1962'de üç kurucudan biri ve ilk as başkan sıfatı ile **Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü**'nde çalıştı.

1962-1968'de Amerika'da **University of Washington**'da (Seattle; Wash.) Nicholas N. Poppe idaresinde Türkoloji, Mongolistik, Altayistik, Lengüistik alanlarında doktorasını tamamladı ve Ph. D. unvanını aldı. Tezi, *Studies on Nahjul-Faradis: A Method for Turkic Historical Dialectology* (3+V+444 s.)'dir. 1963-1969 yıllarında aynı yerde müstakillen Türkoloji programının bütün derslerini verdi. 1969'dan 1976'ya kadar **University of Pennsylvania** (Philadelphia, PA.)'da kendisinin kurup geliştirdiği Türkoloji bölümünde lisans, lisans üstü, doktora dersleri verdi ve iki Türkoloji doktoru yetiştirdi.

1982'de Türkiye'ye döndü ve gönüllü olarak **İnönü Üniversitesi**'ne (Malatya) katılarak Eğitim Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Bölümü'nü kurdu. 15.11.1984'te doçent oldu; aynı yıl Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Türk Dil Kurumu üyeliğine, 1987'de Türkoloji Uygulama Kolu Başkanlığına seçildi, 29.12.1989'da Profesör unvanını aldı. 31.12.1989'da İnönü

Üniversitesi'nden emekli oldu. Bu tarihten 1991 eğitim-öğretim yılı sonuna kadar İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde ücretli Öğretim Üyesi olarak çalışmalarını sürdürdü.

Prof. Dr. Osman Nedim Tuna, İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Bölümü'nü kurduktan sonra Aralık 1983'ten Ekim 1984'e kadar ve Nisan 1987'den Aralık 1989'a kadar Bölüm Başkanlığı yapmış, bu görevinin yanı sıra değişik tarihlerde Eğitim Fakültesi Dekan Yardımcılığı, Fakülte Yönetim Kurulu Üyeliği, İnönü Üniversitesi Senatosu'nda Fakülte Temsilciliği, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde Yönetim ve Kurul Üyeliği görevlerini de yürütmüştür. Türk Dil Kurumu'nca düzenlenen 3. Uluslar Arası Türk Dili Kurultayı'nda Sümer ve Türk Dillerinin Tarihi İlgisi İle Türk Dili'nin Yaşı Meselesi adlı kitabı için kendisine '**Türk Dili'ne Üstün Hizmet Ödülü ve Onurluk**'u verilmiştir.

06.10.1993 ile 01.01.1995 arasında **Sakarya Üniversitesi** Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nün kurucusu oldu ve bölüm başkanlığını yürüttü. Yeni kurulan üniversitelerde, emeklilik yaşının 72'ye çıkartılmasından faydalanarak Sakarya Üniversitesi'nde çalışan O. Nedim Tuna, Ocak 1995'te tekrar emekli oldu. Bu yıldan 1997 yılının Haziran ayına kadar aynı üniversitede ücretli Öğretim Üyesi olarak çalıştı.

1997 yılının Haziran ayında İstanbul'da Kadıköy'deki evinde sabaha karşı beyin kanaması geçirerek kısmi felç oldu. Bir ay kadar yoğun bakımda kaldıktan sonra 22 Temmuz 1997'de özel bir uçakla Amerika Birleşik Devletleri'ne gönderildi. Vefat ettiği tarihe kadar evinde hemşire gözetiminde ailesi tarafından tedavisine devam edildi. 17 Temmuz 2001 Salı günü Türkiye saati ile 14.10'da kontrol için yatırıldığı hastanede vefat etti. ABD'de toprağa verildi.

Prof. Dr. Osman Nedim Tuna evli ve üç kız çocuğu sahibi idi.

Prof.Dr. Osman Nedim Tuna, yazdığı eserlerle önemli bir görevi yerine getirmiştir.Ancak, Türklük ve Türklük bilimi için yaptığı en önemli hizmetin, “öğrenci yetiştirmek” olduğunu düşünürdü. Hocanın yanında çalışma fırsatı bulanlar, bir bilim adamının titizliğini, yılmazlığını, sabrını bizzat görmüş oldu. Osman Nedim Tuna'yı yakından tanıyanlar ise, “adil insan”ın, “adaletli davranma”nın ne olduğunu Osman Nedim Tuna'nın şahsında bizzat görmenin lezzetini yaşadı.

Hocamıza Allah'tan rahmet diliyoruz. Mekanı cennet olsun!

7. "Türkçede Tekrarlar", **Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi**, C. IV, No: 1, İstanbul, 1950, s. 39-81.
8. "Bazı İmla Gelenekleri, Bunların Metin İncelenmelerindeki Önemi ve Orhon Yazıtlarında Birkaç Açıklama"; **Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten** 1957 s. 41-81.
9. "Köktürk Yazıtlarında Ölüm Kavramı İle İlgili Kelimeler ve 'Kerrek Bolmak' Deyiminin İzahı"; **VII. Türk Dili Kurultayı'nda Okunan Bilimsel Bildiriler**, 1957, Ankara 1960, s. 131-148.
10. "Köktürk Yazılı Belgelerinde ve Uygurcada Uzun Vokaller" **Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten** 1960, s. 213-282.
11. "Kelimeler Arasında", **Türk Dili**, No: 112, Ankara, Ocak 1961, s. 212-214 (Bez, beze-, susam, simit, balta).
12. "Kelimeler Arasında", **Türk Dili**, No: 114, Ankara, Mart 1961, s. 398-401 (turban, organtin, organza, saten, hara, valerian, baldıran).
13. "Kelimeler Arasında", **Türk Dili**, No: 116, Ankara, mayıs 1961, s. 547-550 (para, akçe, armağan, külçe, sam, çek).
14. "Kelimeler Arasında", **Türk Dili**, No: 117, Ankara, Haziran 1961, s. 642-646 (şehir, kent, balık, balçık, bolu, istanbul, balıkesir, bark, kışla, köy, hisar, abat, pazar, kale, kurgan, höyük, kamu, hep, örnek, amaç)
15. "Kelimeler Arasında", **Türk Dili**, No: 235, Ankara, Ocak 1984, s. 40-43 (Hindi, patates, kompir, kumar, domates)
16. "Kelimeler Arasında", **Türk Dili**, No: 387, Ankara, mart 1984, s. 150-155 (İyi, izgi, ilgi, oda, otağ, yama, yamak, yasa, yasak, kışla, kışlak, yayla, yaylak, biçik, buçuk, bıçak, bucak, biçim, biçki, biçki, isilik, ısı, ısıO-, ısıt-, sıcak, sıtma, sivilce, sivri, söbe, zövlek, düğün, düğüm, yığ-, yıl-, iskele, skala, ızgara, skeyl, pide, pitza, pirahi, börek, uhlan, oğlan, talika, tilgen, ilik...)
17. "Kelimeler Arasında", **Türk Dili**, No: 388-389, Ankara, Nisan-Mayıs 1984, s. 230-243 (Kızılderili Dillerinden Türkçeye Geçen Kelimeler)
18. "Mongolian Hpaqspa Text and 118 Turkish Translation in the Collection of Curiosities" by Osman Nedim Tuna and James E. Bosson, **JSFOu**, No: 63, article 3, Helsinki, 1963, 16 s.
19. "On the Phonetic Values of the Symbols Used in Some of the Texts in Kökturkish Script", **CAsJ** vol. IX, No: 4, Wiesbaden, 1962, s. 241-263.

20. "Osmanlıcada Moğolca Ödünç Kelimeler", **Türkiyat Mecmuası**, C. XVII, İstanbul 1972, s. 209-250.
21. "Osmanlıcada Moğolca Ödünç Kelimeler", **Türkiyat Mecmuası**, C. XVIII, İstanbul 1976, s. 281-314.
22. Erich Prokosch, Osmanisches Wortgut in Sudan-Arabischen, İslamkundliche Untersuchungen, Band 89, Klaus Schwarz Verlag, Berlin 1983, **Osmanlı Araştırmaları**, VI, İstanbul 1984, s. 249-355 (Tanıtma ve Tenkit).
23. "Türkçenin Sayıca Eş Heceli İkişimlerinden Sıralama Kaideleri ve Tabii Bir Konson Dizisi", **Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten** 1982-1983, s. 163-228 + iki tablo.
24. "Türkçede Transitive- Causative 'Geçişli-Ettirgen' Füller ve Bunlarla İlgili Morfoloji ve Öğretim Meselelerinin Çözümü" **Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi**, C.XXIV-XXV, İstanbul 1986, s. 381-428.
25. "Ebi Verdi: İran'da Bir Türk Diyalekti", **Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten** 1984, s.215-245.
26. "Türk Dilinde Sayılar Üzerinde Karşılaştırmalı Bir Deneme", **Sabahattin Zaim'e Armağan, İktisat Fakültesi Mecmuası**, 1994/B-3, Cilt 1-4, İstanbul 1996, s.1055-1076.

Ç. BİLDİRİLER

1. "Eighteenth Century Ottoman Litterature" **Colloquium on the Muslim World in the Eighteenth Century**, University of Pennsylvania, Philadelphia Pa., U.S.A., June3, 1977, 28 s.
2. "Turkic and Mongolian Loan Words in Hindustani (=Urduca)" Duke University Chapel Hill, North Caroline 182. **Meeting of the American Oriental Society**, April19, 1972, 32 s.
3. "Turkic and Sumerian Regular sound Correspondences", Harvard University, Yale, Boston, U.S.A. 181 **Meeting of the American Oriental Society**, April6, 1971, 53 s.
4. "Tarahumara'da (Meksika'da İzole Bir Kızılderili Dili) Türkçe ve Moğolca Kelimeler", **V. Milletlerarası Türkoloji Kongresi**, İstanbul 24.9.1985, 21 s.
5. "Altay Tuyahta Kurganı'ndan Çıkan Koşum Takımlarına Ait Parçalar Üstündeki Runik Yazılar Türkçe mi?" **VII. Milli Türkoloji Kongresi**, İstanbul 18.9. 1986, 17 s.
6. "Kızılderili Dilleri ile Türk Dilinin Karşılaştırılması Konusunda Tutulması Gereken Yol, Kullanılacak Metod ve Tatbikat Örnekleri", **10. Tarih Kongresi**, Ankara, 24.9.1986, 17 s.

7. "Malatya İl Halk Kütüphanesi'nde Eski Bir Yazma Tıp Kitabında Bitki Adları", **II. Battal Gazi ve Malatya Çevresi Halk Kültürü Sempozyumu**, Malatya, Ekim 1987, İstanbul 1987, s.213-231.
8. "Sümer-Türk Dillerinin Tarihi İlgisi ve Türk Dili'nin Yaşı Meselesi, **II. Türk Sovyet Kolokyumu, Edebi Yazı Dili Olarak Türkçe (Türkçenin Doğuşu ve Gelişmesi)**, 26-31 Ekim 1989, Fırat Üniversitesi. Bu Bildiri **Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten** 1989, s.257-293 'de yayınlanmış ve kitap olarak da basılmıştır.
9. Eski Doğu Türk Yazısında Kullanılan Ligatürler ve Bunlarla İlgili Bazı Meseleler Hakkında, **III. Sovyet-Türk Kollokyumu, Göktürk Yazıtları**, 8-15 Haziran 1990, SSCB Kazakistan İlimler Akademisi, Alma Ata. Bu bildiri de **Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten** 1990, s.207-222'de yayınlanmıştır.
10. 'Ekin Ara İdi Oksuz Kök Türk Ança Olurur Ermiş' İbaresini Hakkında, **Okunuşunun 100. Yılı Dolayısıyla Göktürk Anıtları**, 15 Aralık 1993 Türk Dil Kurumu, Ankara! 16 Aralık 1993 Marmara Üniversitesi, İstanbul. Bu bildiri **Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten** 1993, s.77-81 'de yayınlanmıştır.
11. "Codex Cumanicus'un Kaynak Malzemesi Arasında Arap Alfabeti ile Yazılanlar Var mı İdi?", **III. Uluslararası Türk Dili Kurultayı** 1996

E. DERS NOTLARI TEKSİRLERİ

1. **Türk Halkları (Modern)**: İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Bölümü Ders Notları: 1, Malatya 1985, 52 s.
2. **Edebiyat Bilgi ve Teorileri**: İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Bölümü Ders Notları: 2, Malatya 1985,47 s.
3. **Türk Dilbilgisi (Fonetik ve Morfoloji)** : İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Bölümü Ders Notları: 3, Malatya 1986, 57+49 s.
4. **Yaşayan Türk Lehçeleri**: İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Bölümü Ders Notları: 4, Malatya 1987, 56 s.
5. **Orta Türkçe**: İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Bölümü Ders Notları: 5, Malatya 1987, 18 s.

F. SINIRLI SAYIDA YAYIMLAR (Her biri 60 Adet)

1. "Mongolian Loan Words in Anatolian Dialects". Inner Asia Colloquium Research Papers, University of Washington, Seattle, Nov. 21, 1963, 32 s. (Bundan sonrakilerde kısaltılarak IACRP)
2. "A study on the Style of "The Secret History of Mongols" and Structural Characteristics of Its Poetical Parts" IACRP, Jan, 16, 1964,64 s.
3. "A Comparative Study of Cognate Verbs in Mongolian and Turkic Languages" Seattle, IACRP, May, 21, 1964,21 s.
4. "The Transitive- Causative (Suffix) and (Initial Reduplicative) Morphemes in Modern Turkish", Seattle, IACRP, Oc. 29, 22 s.
5. "On the Aorist and the Vowel-Gerund Suffixes in köktürkish", Seattle, IACRP, Feb. 18, 1965,16 s.
6. "Mongolian Loan Words in Ancient and Middle Ottoman", IACRP, Seattle, Washington, March 1,1965,34 s.
7. "A Comparative Study on the Structure of Turkic and Mongolian Descriptive Binaries", Seattle, IACRP, May, 13, 1965,20 s.
8. "Turkic Etymologies", Seattle, IACRP, June 2, 1965, 13 s.
9. "On the Phonetic Values of the Symbols Used of Some of the Texts in Köktürkish Script (on the basis of new evidence confirming the values that I had established for them), Seattle, IACRP, Feb. 2,1967, 30 s.
10. "Verbal compounds of the Type (Main verb+gerund suffix)+(secondary verb) in Köktürkish and Old Uighur", Seattle, IACRP, May. 4.1967,

PROF. DR. OSMAN NEDİM TUNA'NIN DANIŞMANLIĞINI YAPTIĞI

TEZLER

A. Yüksek Lisans Tezleri

1. Şerif Ali Bozkaplan, *Türkiye Türkçesi Ağzlarındaki Ehli Hayvan Adlarının Katalog ve Sistematiği*, Malatya 1986, X+392+3
2. Gürer Gülsevin, *Eski Anadolu (Türkiye) Türkçesinde İsim Çekimi Eklerinin Fonksiyonları ve Kullanılışları*, Malatya 1987, VII+ 193.
3. Vedat Kurukafa, *Türk Halk Edebiyatı Türlerinde Hayvan Adlarının Geçtiği Sözlerin Tespit, Tasnif, Tahlil ve Tefsiri*,Malatya 1988,165s.
4. M. Ünal Şahin, *Sevdai; Leyli ve Mecnun Transkripsiyon ve İncelemesi*, Malatya 1988, II+150+ 57 s.

5. Mehmet Terzi, *Eski Anadolu Türkçesinde Fül Çekimi*, Malatya 1988, IV+266+3 tablo.
6. Zikri Turan, *Hakiri; Mecnun u Leyla Transkripsiyon ve Dil İncelemesi*, Malatya 1988, 225+ 52 s.
7. Osman Yıldız, *Ahmed-i Bican; Acaibü'l Mahlukat (Dil Özellikleri, Metin, Seçmeli Sözlük)*, Malatya 1989, V+251+80 s.
8. Önder Çağırın, *Felahiye Ağzı*, Malatya 1989, XVIII+ 197 s.
9. Hatice Şahin, *Tursun Fakih; Gazavat-name, (Dil Özellikleri, Metin, Sözlük)* Malatya 1989, 301+91 s.
10. Halil İbrahim Haksever, *Birgivi; Vasiyetname*, Malatya 1989, IV+ III+ 64 s.
11. Muhittin Çelik, Revani; *İşretname (Dil Özellikleri- Metin- Sözlük)*, Malatya 1989,206+ 51 s.
12. Saadet Karaköse, *Kadı Darir; Sirerü'n-Nebi (İnceleme- Metin- Sözlük)*, Malatya 1989, 163+120 s.
13. Ramazan Salman, *Süle Fakih, Yusuf ve Züleyha (Dil Özellikleri, Metin, Sözlük)*, Malatya 1989, Vm+377+86 s.

B. Doktora Tezleri

1. Gürer Gülsevin, *Ahmed-i Dai: Miftahu'l-Cenne (Dil Özellikleri, Metin, Söz Dizini)*, C.I. VII+461, C.II. 462+932 s, Malatya 1989.
2. Zeki Kaymaz, *Aşık Paşa, Garibname (Dil Özellikleri, Kısmi Transkripsiyon, Söz Dizini)*, VILL+ 507+126 s., Malatya 1989.
3. Şerif Ali Bozkaplan, *Abdi Musa; Camasbname (Dil Özellikleri, Metin, Söz Dizini)*, 878+85 s., Malatya 1989.
4. Sadettin Özçelik, *Nidai Mehmet Çelebi, Menafi'ün-nas (Dil Özellikleri, Metin, Söz Dizini)*, VIII+1062 s., Malatya 1990

PROF.DR. OSMAN NEDİM TUNA İÇİN HAZIRLANAN

ARMAĞAN YAYIMLARI

1. **Prof.Dr. Osman Nedim Tuna Armağanı**, İnönü Üniversitesi 1989, XIII + 183 s. (Yayıma Hazırlayanlar: Gürer Gülsevin, Zeki Kaymaz, Şerif Ali Bozkaplan, Mehmet Yardımcı)
2. **Prof.Dr. Osman Nedim Tuna Hatıra Sayısı, Türk Dünyası Araştırmaları** Sayı: 139, Temmuz-Ağustos 2002 İstanbul, 320 s. Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı Yayınları (Yayıma Hazırlayanlar: Hayri Ataş, Selçuk Kırbaç)